

Takács Kornél – Badis Róbert:

**A felnőttoktatás helyzete
Szerbia Köztársaságban**

**Identitás
Kisebbségkutató
Műhely
2007**

A felnőttoktatás helyzete Szerbia Köztársaságban

Az örökség

A felnőttoktatás a Jugoszláv Szocialista Szövetség Köztársaságban igen jelentős szerepet töltött be, csakúgy mint a szocialista blokk többi országában is. Mivel a strukturális átalakuláshoz a lakosság tömeges átképzésére volt szükség, rengeteg program indult és valósult meg a felnőttek kvalifikálására. Ezekből az időkből maradtak vissza a Munkásegyletem, a Nyitottegyletem kifejezések, amelyek keretében a felnőttek munkaidő után különböző képzéseken vehettek részt, és szerezhettek diplomát, oklevelet. A 90-es években ezek a programok mind kisebb népszerűségnek örvendtek, aminek oka a gazdasági helyzet drasztikus romlása volt.

A gazdasági embargó feloldása után különböző egyesületek alakultak felnőttoktatás céljából, illetve azok a már meglévő intézmények, amelyek visszamaradtak az előző korszakból, indítottak különböző felnőttképző programokat. Ezek a programok két nagy területre oszthatók: az **egyik** az országhatárok megnyitásának köszönhetően az idegennyelvek oktatása, a **másik** a technológia fejlődésének és a számítógépek megjelenésének köszönhetően a számítógépes alapképzések voltak.

A nyelvoktatásokat magánszemélyek kezdeményezték, akik már rendelkeztek megfelelő oklevéllel az adott nyelv ismeretéről. Ezeket a programokat a tanulókkal fizették meg, illetve ezekből a kezdeményezésekből lettek később egyéni vállalkozások, amelyek a nyelvoktatásra szakosodtak tisztán gazdasági célból.

A számítógépes kurzusokat szakosított cégek kezdeményezték és vezették be. Eleinte egyéneknek szerveztek számítógépes képzéseket, majd a számítógépek elterjedését követően a hivatalokban, egész cégeknek. Ezeket a képzéseket az érdekelt egyének, illetve gazdasági szervezetek pénzelték.

Két évvel ezelőtt Szerbia Köztársaság is megkezdte a felnőttek átképzésének megszervezését, amelyeket az Oktatásügyi- és Sportminisztérium valamint a Szociális Minisztérium a Nemzeti Munkaügyi Hivatal közvetítésével szervezett meg. Ennek jegyében született meg a kormány által 2005-ben elfogadott -a felnőttoktatást megalapozó- stratégia.

A felnőttoktatás fejlesztésnek stratégiája Szerbia Köztársaságban

A stratégia a témához kapcsolódó nemzetközi dokumentumok¹ figyelembe vételével készült és eszköz Szerbia különböző stratégiáinak megvalósításához:

- Nemzeti Foglalkoztatottság stratégiája 2005-2010 (2005)
- Kis- és középvállalkozások fejlesztésének stratégiája 2003-2008 (2003)

¹ * Fifth International Conference on Adult Education /Confinteá V/, „Adult Learning: A Key for the Twenty-First Century”, A UNESCO Conference in Cooperation with International Partner, Hamburg, Germany, 14-18 July 1997

A Memorandum on lifelong learning, Commission of the European Communities, Brussels, 2000

* Dakar Framework for Action, „Education for All: Meeting our Collective Commitments”, Dakar, 2000
Communication from the Commission. Making a European area of lifelong learning a Reality, 21.11.2001, EC DG for Education and Culture and DG for Employment and Social Affairs, Comm (2001)

* Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training „The Copenhagen Declaration”, 2002

* UN Decade of Education for Sustainable Development, Resolution of the 65th General Meeting of the German Commission for UNESCO (DUK), Bonn, 7th July 2005

- A szegénység csökkentésének stratégiája (2003)
- Szerbia és Montenegró Európai Unióhoz való csatlakozásának stratégiája (2005)
- Szociális védelem fejlesztésének stratégiája (2005)
- A társadalom elöregedésének megakadályozásának nemzeti stratégiája 2006-2013 (2006)

A *felnőttoktatás* a stratégia szerint „minden olyan 18 évnél idősebbeknek szánt formális és nemformális oktatás, akiknek nincsen tanulói vagy hallgatói státusuk.”²

A *formális oktatás* minden olyan oktatás, amely a hagyományos iskolai rendszeren belül történik, általános iskolától egészen az egyetemi képzésig.

Nemformális oktatásnak tekintendő minden olyan program és aktivitás, amely a hagyományos iskolai rendszeren kívül történik.

Önképzés (inicijalno obrazovanje), minden olyan oktatás és képzés, amely a munkaerőpiacra való belépés előtt illetve az első elhelyezkedés előtt történik.

Folyamatos képzés (kontinuirano obrazovanje), minden olyan oktatás és képzés, amely a kötelező oktatás után történik, és ami a munkapiacra való belépés után történik: (1) továbbképzések, (2) átképzések, új jártasságok megszerzése.

Felnőttoktatás, mint a társadalmi-gazdasági fejlődés támasza

Szerbiában 2000. év óta intenzív társadalmi-gazdasági reformok vannak folyamatban. Hosszú évek gazdasági válsága után az ország a lassú fejlődés útjára lépett. A hatalmi átalakulás intenzív és a végső stádiumában van, aminek jótékony hatása van a gazdaság átalakulására, a külföldi tőke beáramlására, az alulfoglalkoztatottság csökkentésére és a kis- és középvállalkozások számának növekedésére.

Szerkezetét és teljesítményét tekintve a szerb gazdaság még mindig nem kívánatos, hiszen Szerbia és a többi európai uniós ország között technológiai szakadék van. A technológiai fejlődés és a szerb gazdaság átalakulása egyedül a technológia transzfertől várható. Ez feltételezi az országos politika stabilizációját és a megfelelő gazdaságpolitikát, amely jobb, kedvezőbb feltételeket biztosítana a külföldi cégek és a külföldi tőke szerb gazdaságban és a piacon való megjelenésének. A másik feltétel a jól, megfelelően képzett és rugalmas munkaerő, amely képes szembenézni a technológiai újdonságokkal/újításokkal. Új technológiák és az azokat használni tudó munkaerő nélkül Szerbiára komoly gazdasági válság vár.

A természetes népszaporulat mértéke drasztikusan csökken, míg az átlagéletkor növekszik, aminek következménye, hogy állandóan nő a 60 évesnél idősebbek aránya a teljes népességben. A 2002-es népszámlálás adatai szerint Szerbia lakosságának 25 százaléka idősebb 60 évnél.

Függetlenül a jelentős számú magasan képzett és kvalifikált személytől, Szerbia lakosságának oktatási szerkezete (háttér) elégtelen. A felnőttek majdnem 50 százalékának alapfokú

² Стратешки правци у развоју образовања одраслих, Министарство просвете и спорта Републике Србије, Београд, 2002, стр. 314

képzettsége van, vagy még annyi se. Ez azt jelenti, hogy körülbelül kétfélmillió 15 évesnél idősebb nem birtokol megfelelő munkáhozértést és kompetenciát, és nagyrészüknél nehézséget okoz a munka megszerzése, illetve megtartása.

Az elmúlt néhány évtizedben Szerbiában egyértelműen visszaesett a foglalkoztatottság. A szerkezeti és a tulajdonosi átalakulások közepette az emberek jelentős része elveszítette munkahelyét és drámaian megnőtt a munkanélküliek száma. A *foglalkoztatottak* oktatási szerkezetét (háttérét) nézve jelentős számú képzett és szakképzett munkást találunk, de még mindig nagyon magas a képzetlenek száma. A *munkanélküliek* oktatási szerkezetét (háttérét) nézve dominálnak a képzetlenek és a félképzettek, de a magasan képzettek száma is drámaian megnőtt. A munkanélküliség, de mindenekelőtt a munkaerőpiac rugalmatlansága az egyik, de alapvető akadály a fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődésnek.

A felnőttoktatás alapeszköze a társadalmi-gazdasági átalakulás fejlődésének. Mint ilyennek,

- meg kell, hogy feleljen a munkaerőpiac szükségleteinek és az egyének képzésiigényeinek
- növelnie kell az emberi tőke értékét, és támogatást kell, hogy adjon az ország fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődéséhez, és integrálásához a globális, de különösen az európai gazdaságba.
- lehetővé kell tennie az egyének számára a társadalomban való teljes részvételt, és lehetőséget adni az elhelyezkedésre; biztosítani kell, hogy a munkaerő versenyképes legyen a piacon
- növelnie kell az aktív lakosság foglalkozási mobilitását és rugalmasságát.
- meg kell akadályoznia a társadalmi kirekesztődést és marginalizálódást, és erősíteni kell a kohéziót, a csoporthoz tartozás érzését és az identitást.
- elő kell segítenie az egyén fejlődését és önkifejezését.

A felnőttoktatás alapelvei

A felnőttoktatás stratégiája abból indul ki, hogy a felnőttoktatás:

- az egész életen át tartó tanulás megnyilvánulása, és az oktatási rendszer integrált része
- a gazdasági fejlődés erős tényezője, a gazdaság termelékenységének és versenyképességének növelője, a foglalkoztatás előmozdítója, a regionális különbségek csökkentője.
- a rendszer oktatási rendszer kiegészítője
- az oktatási rendszer innovatív része (olyan része, amely gyorsan reagál a gazdasági rendszer szükségleteire)
- alapvető módja a személyes fejlődésnek és az egyének lehetőségét arra, hogy:
 - + foglalkoztatott legyen
 - + nagyobb keresete legyen
 - + független legyen
 - + egészséges és aktív legyen
 - + minőségesebb munkát lásson el
 - + erősítse a családot és annak függetlenségét

A felnőttoktatás stratégiájának szándékai

A felnőttoktatás stratégiájának alapvető szándéka egy olyan társadalmi környezet megalapozása, a felnőttoktatás és képzés rendszerének megteremtésével (beleértve az intézményeket, amelyek a fenntartást és a fejlődést biztosítják), amelynek alapvető jellemzői:

jelentőség (relevantnost), rugalmasság, hatékonyság és hatásosság, hozzáférhetőség, és fenntarthatóság.

Jelentőség (relevantnost)

A felnőttoktatás rendszere akkor releváns, ha összhangban van a potenciális felhasználók szükségleteivel, ezenkívül az egyének, a munkaerőpiac és a szűkebb és tágabb társadalom szükségleteivel. Jelentősége úgy érhető el, hogy biztosítani kell az érdekelt felek magas fokú beleszólását a felnőttoktatás rendszerébe, és a munkaerőpiac kutatásával figyelembe kell venni annak szükségleteit is.

Rugalmasság

A felnőttoktatás jelentősége a rugalmasságon és az intézmények azon képességén alapul, hogy megfelelően és időben reagáljon a felmerülő tudás- és szakértelem-szükségletekre.

Hatékonyság és hatásosság

A hatékonyság és a hatásosság a felnőttoktatási rendszer teljesítményének maximális kihasználására és a minőségi oktatás biztosítására vonatkozik.

Hozzáférhetőség

A felnőttoktatás rendszere minden felnőtt számára elérhető kell, hogy legyen. A rendszer minden társadalmi csoport számára nyitott: szegények, menekültek, kisebbségi csoportok tagjai, munkanélküliek, fiatal felnőttek, nők, idősek, magasanképzett munkanélküliek és más magasan képzett csoportok, akiknek szakmai továbbképzésre van szükségük.

Fenntarthatóság

A jelentőség, a rugalmasság, a hatékonyság és hatásosság mind utak a felnőttoktatás rendszerének fenntarthatóságához. Azonban a rendszer akkor fenntartható igazán, ha biztosítva van a megfelelő pénzügyi háttér, amit törvényben kell meghatározni.

A felnőttoktatás stratégiájának céljai

Ezen stratégia szerint a fő célok Szerbiában négy részre oszthatók:

I. A felnőttképzésben résztvevő partnerek hatékony közreműködésének meghatározása

A felnőttoktatás és felnőttképzés egy közös tevékenység különböző résztvevők részéről. Ilyenek az állam, a munkáltatók és munkavállalók, gazdasági és szakmai szervezetek, egyesületek, tudományos-kutató és oktatói intézmények és egyének. Ennek érdekében elengedhetetlen:

- a.) *A társadalmi partnerek közötti megállapodás aláírása a szakosított felnőttoktatásról és képzésről.* Ez a megállapodás szabályozza a partnerek közti viszonyokat, azok kötelezéseit és felelősségeit, hatásköreit és az egymás közötti együttműködést.

- b.) *Szakoktatást és szakképzést felügyelő tanács létrehozása.* A felnőttképzéssel foglalkozó szakmai tanácsot a Kormány, a szakmai szakszervezetek és a munkaadók képviselői alkotják. A Tanács a felnőttoktatási stratégiának, a nemzeti kvalifikációs lehetőségeknek, az intézmények és programok akkreditálási szabványainak, a felnőttképzési fejlesztési intézkedéseknek, valamint a támogatási modellek áttanulmányozásával foglalkozik és javaslatokat tesz azok meghozatalára.
- c.) *Helyi tanácsok létrehozása az emberi potenciál fejlesztésére.* A helyi tanácsban a helyi hatalom vesz részt a munkaadókkal, valamint a szakmai szakszervezetek, szakmai egyesületek, iskolai intézmények, tudományos-kutatói szervezetek valamint más egyesületek képviselőivel. A helyi tanács fő feladata a gazdaságpolitika fejlődésének támogatása az oktatási és képzési intézkedések által, valamint a munkanélküliség csökkentésére való ráhatás a helyi kezdeményezés támogatásával, és a gazdaság szerkezetének átalakítása a helyi felnőttképzési stratégia meghozatalával.

A helyi tanács:

- elemzi és követi az emberi potenciál fejlődésének helyzetét
- meghatározza a képzési szükségleteket és prioritásokat
- összegyűjti és közzéteszi a képzési programokat, valamint a munkaerőpiac szükségleteiről szóló információkat
- pénzületi modelleket és intézkedéseket javasol a felnőttoktatás- és képzés terén

II. A felnőttoktatással kapcsolatos hatáskörök és felelőségek megosztása a megfelelő minisztériumok között

- a.) *Vezetési és támogatási kapacitás fejlesztése.* Az Oktatásügyi és Sport Minisztériumban, valamint a Munkaügyi és Szociális Minisztériumban nagyon fontos a támogatási rendszerek meghatározása, fejlesztése és ellenőrzése, valamint az intézmények és oktatási programok vezetési rendszerének felállítása.
- b.) *Támogatási modellek és mechanizmusok meghatározása a felnőttoktatásban.* Az Oktatásügyi Minisztérium és a Munkaügyi és Szociális Minisztérium megegyezése az oktatások, képzések közpénzekből való támogatásának módjáról és a pénzeszközök elosztási módszereiről.

Stratégiai lépések:

1. A minisztériumokon belül külön egységet létrehozása, amelyek a felnőttoktatással foglalkoznak
2. Minisztériumok közötti testületek létrehozása, amelyek feladata kidolgozni a különböző programok támogatási modelljeit és azok felügyeleit
3. Minisztériumok közötti csapatok létrehozása, amelyek a nemzeti felnőttképzési programok koordinációjával és a kívánt eredmények ellenőrzésével foglalkoznak
4. Egy nemzeti információs központ létesítése, ahol megtalálhatók az oktatási és képzési programok, illetve a munkaerőpiac szükségletei

III. Különböző programok kifejlesztése és a felnőttoktatási rendszer hozzáférhetőségének előmozdítása

a.) A felnőtt alapképzési programok kifejlesztése

Az elemi képzés illetve az írástudás programja kulcsfontosságú a társadalmi igazságosság és a szociális jogok megvalósulásához. Az általános tudás és képességek mellett ezek a programok képezik az alapjait:

- a szociális integrációnak
- a munkábaállásnak és annak megtartásának
- a kulturális és etnikai különbségek megértésének és a tolerancia szükségességének
- az egészség megőrzésének
- a folyamatos személyes fejlődésnek

A felnőttek nagyszámú írástudatlanságát és az elemi képzés hiányát figyelembe véve, és azok társadalmi és kor-szerkezetének különbözőségét nézve szükség van különböző programok és intézményes módszerek megalkotására. Ezeket a programokat különösen a munkásoknak és a munkanélkülieknek szánják, akik között előnyt élveznek a 25 évnél fiatalabb személyek, nők, menekültek, különleges odafigyelésre szoruló személyek, nemzeti kisebbségek. E cél érdekében két elemi programot kell kifejleszteni:

1. Előkészítő programok, amelyek az elemi oktatás standardjait valósítják meg
2. Integrált (munkaorientált) elemi oktatás és képzési programok

Az egyidejű elemi képzés és szakképesítés igen nagy motivációval bír a felnőttek között, és így jelentősen hozzájárul a munkanélküliség problémájának megoldásához. Ezeket a programokat közösen támogatja az Oktatásügyi Minisztérium, a Munkaügyi Minisztérium és az érdekelt munkaadók. Az integrált oktatás az általános iskolákban, középiskolákban illetve a vállalatban, mint alternatív oktatás valósul meg. Ebben az esetben a vállalat megfelelő engedéllyel/akkreditációval rendelkezik az adott szakterületen (kiképzett és akkreditált oktatóval rendelkezik, megfelelő műszaki berendezésen folyik a tanítás).

Stratégiai lépések:

1. Oktatásügyi és Sport Minisztérium iskolai vezetése kidolgozza a regionális tervet az írástudatlanság megszüntetésére a felnőttek között
2. Oktatásügyi és Sport Minisztérium kidolgozza az elemi felnőttoktatás alkalmazásának módszerét
3. A minőségellenőrző intézet kidolgozza az elemi felnőttoktatás kritériumait
4. A szakképzési és művelődési központ kidolgozza a felnőtt szakképzés integrációját az alapképzésbe
5. Azokban a régiókban, ahol nincs felnőttképzéssel foglalkozó intézmény, a munkásegyletekkel, népi- és nyíltegyetemekkel együttműködve valósítják meg az integrációs programokat.

b.) A felnőtt szakképesítési programok fejlesztése

Különös tekintettel kell lenni a rendszer rugalmasságának és dinamikusságának felállítására, mivel ez biztosítja a felnőttek részére, hogy gyorsan reagáljanak a munkaerőpiac kihívásaira. A szakképesítés terén különböző csoportprogramokat fejlesztenek ki:

1. *Szakképzési programok* - Ezek a programok elsősorban a 18-30 éves fiataloknak van szánva, akik különböző személyes illetve szociális okok miatt elhagyták a rendes oktatási rendszert, és akik szeretnék befejezni a szakképesítésüket. Ezeket a programokat az érdekelt egyének, vállalatok és a helyi illetve regionális munkaügyi ügynökség pénzezi.

2. *Munkaerőpiaci programok* – Ezek rövidlejárátú programmodulok, amelyek az egyének versenyképességének növelésére irányulnak. Ezekben a programokon az egyének felkészülnek a munkára vagy a munkahelyre, ami lehetővé teszi a gyors és direkt hozzáállásukat a munkaerőpiachoz, különösen ha:

- munkanélküliekről van szó, akik elvesztették, illetve azoknál, akiknél fennáll a veszély a munka elvesztésére
- a munkásnak nincs szakképesítése vagy nem megfelelő a szakképesítése

A fő feladata ezeknek a programoknak a minőségi és mennyiségi egyensúly visszaállítása a munkaerőpiacon, illetve hogy fejlessze a munkaerőpiachoz való hozzáállást vagy felkészítse az embereket a munkaerőpiacra való visszatérésre. Ezek az Oktatásügyi Minisztérium hatáskörébe tartozó akreditált programok, akinek meghatározó szerepe van a szükségletek feltárásában.

A munkaerőpiaci programokba beletartozik:

- vállalkozó- és vezetési képzési programok
- operatív munkára való képzési programok
- minőségbiztosítási programok

Külön helyet töltenek be a *kulcsfontosságú versenyképességi/személyes kvalifikációs programok*. Ezek rövid képzések, amelyek a munka hatékonyságára, rugalmasságára és alkalmazhatóságára irányulnak. Ezekben a programokon különböző képességekre lehet szert tenni:

- információs-kommunikatív képességekre (idegen nyelvek, számítógép kezelése)
- személyes képességek (elemző gondolkodás és ítéletképesség fejlesztése, problémamegoldói képességek és döntéshozó képességek fejlesztése)
- interperszonális képességek (csapatmunka, beleélési képességek és a konfliktusok megoldásának képessége)

Ezeket a programokat az Oktatásügyi Minisztérium, Munkaügyi és Szociális Minisztérium, helyi közösségek, munkaadók és egyének közösen pénzezik.

Stratégiai lépések:

1. Szakképzési és művelődési központ és a Felnőttoktatási intézet kidolgozza a felnőttoktatás alkalmazhatóságának a módszerét és annak alkalmazási folyamatát.

2. Felnőttoktatási intézet a munkaerőpiac szükségletei szerint megvalósítja a felnőttképzési programokat. A rendszer felállítása után ezeket a programokat szakközépiskolákban, munkásegyetemenek illetve más intézményekben valósítják meg, amelyek teljesítik az előírt feltételeket.

IV. A kapacitás fejlesztése és a minőség javítása a felnőttoktatásban és képzésben

A felnőttoktatás minőségének javítását jelenti az oktatást végző intézmények törvényi és pénzügyi támogatása. A felnőttoktatásban a minőség mércéje a:

- az egyének, helyi közösségek és a munkaerőpiac elégedettsége
- az oktatás és képzés feltételeinek javulása
- az oktatás és a tanulás céljainak elérése
- az egyes oktatói intézmények közötti egyenrangúság elérése

a.) *A felnőttképzésről szóló törvény meghozása és a megfelelő jogi aktusok kihirdetése*

A felnőttoktatás fejlődéséhez elengedhetetlen a jogi háttér megalkotása. Ezért külön törvényt kell megalkotni, amely szabályozza az egyes intézmények és szervezetek tevékenységét, hatáskörét, az oktatás szabályait, az akkreditációs kérdéseket, a pénzügyi háttérrel, és a többi kérdést, ami felmerül a felnőttoktatás során.

b.) *A felnőttképzési programok támogatási rendszerének felállítása*

A felnőttoktatást a következők támogatják:

- Szerbiai Köztársaság költségvetése
- Helyi szervek költségvetése
- Gazdasági szervezetek és a magántőke
- Egyének
- Egyesületek
- Nemzetközi szervezetek és programok

A felnőttoktatás támogatásának terén szükség van:

- a közpénzek átcsoportosítása és egy részének a felnőttoktatásba való irányítása. Az iskolai népesség és az iskolák számának csökkentése lehetőséget nyit a felnőttoktatás támogatásának megoldására.
- A passzív munkáltatási politikáról való áttérés az aktív munkáltatási politikára, ami azt jelenti, hogy átirányítani az eszközöket azokra a munkanélküliekre, akik éppen munkát keresnek
- Ösztönző adópolitika bevezetése a munkaadókra nézve, akik befektetnek az oktatásba
- Alapok létrehozása a felnőttoktatás részére
- Az osztályozási rendszer felállítása ösztönzi az egyéneket és a gazdasági társaságokat az oktatásba való befektetésre
- A munkanélküliekbe való befektetés növelése az akkreditált nemzeti programok a helyi közösségek illetve a vállalatok szintjén

a. A felnőttképzés színvonalának megerősítése

A felnőttképzés színvonalának meghatározása alapja a felnőttképzés minőségének biztosítására, az intézmények és a programok vezetésére, és a munkafolyamat követésére és ellenőrzésének.

b. Akkreditációs- és licencrendszerek felállítása

c. Tanácsadási és vezetési rendszerek felállítása

d. Programok minőségellenőrzési rendszerének felállítása az oktatásban

Szükséges biztosítani a rendszeres követést (a programokról való információ begyűjtése) és a programok hatékonyságának és hatásának felmérését.

A Kormány akciótervet fog kidolgozni ennek a stratégiának a megvalósítására 2007. április 30.-áig.

1. Melléklet

2006. évi oktatási és foglalkoztatási programok pénzügyi terve

PROGRAM		Részt- vevők száma	Pénzeszközök dinárban	Pénzeszközök euróban
1	ÁLLÁSBÖRZE	36.000	3.000.000,00	37.500,00
2	AKTÍV MUNKAKERESÉS	39.750	2.180.000,00	27.250,00
3	TOVÁBBKÉPZÉSI PROGRAMOK	12.834	400.000.000,00	5.000.000,00
3.1.	Felnőttek elemi oktatása	140	350.000,00	4.375,00
3.2.	Gyakornoki képzés	6.135	263.788.992,00	3.297.362,40
3.3.	Magiszterképzés társfinanszírozása	250	21.600.008,00	270.000,10
3.4.	Képzések	6.309	114.261.000,00	1.428.262,50
4	VÁLLALKOZÁS FEJLESZTÉSE ÉS FOGLALKOZTATÁSI PROGRAMOK	8.250	768.820.000,00	9.610.250,00
4.1.	ÁTHOZOTT KÖTELEZETTSÉGEK		4.000.000,00	50.000,00
4.2.	VÁLLALKOZÓK KÉPZÉSE	1.350	4.000.000,00	50.000,00
4.3.	ÖNFOGLAKOZTATÁS SEGÉLYEZÉSE	2.000	250.000.000,00	3.125.000,00
4.4.	ÚJ FOGLALKOZTATOTT ALKALMAZÁSÁNAK SEGÉLYEZÉSE	2.200	201.780.000,00	2.522.250,00
4.5.	REGIONÁLIS PROGRAMOK	2.500	225.000.000,00	2.812.500,00
4.6.	HÁTRÁNYOS HELYZETŰ SZEMÉLYEK FOGLALKOZTATÁSA	200	48.000.000,00	600.000,00
4.7.	HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOK FOGLALKOZTATÁSÁNAK ELŐSEGÍTÉSE		36.040.000,00	450.500,00
5	KÖZMUNKÁK	3.000	100.000.000,00	1.250.000,00
6	PROJEKTUMOKBAN VALÓ RÉSZVÉTEL		26.000.000,00	325.000,00
ÖSSZ PÉNZESZKÖZ AZ ELHELYEZKEDÉSI POLITIKA VÉGREHAJTÁSÁRA		99.834	1.300.000.000,00 (+ 20.000.000,00 donacije)	16.250.000,00 (+250.000,00 donációkban)

2. Melléklet

2007. és 2008. évi oktatási és foglalkoztatási programok pénzügyi terve

INTÉZKEDÉS	2007			2008		
	Részvevők száma	Összeg dinárban	Összeg euróban	Részvevők száma	Összeg dinárban	Összeg euróban
1. Állásbörzék	37.800	5.520.000	69.000,00	55.000	8.050.000	100.625,00
2. Aktív munkakeresés	41.700	4.080.000	51.000,00	60.000	5.950.000	74.375,00
3. Továbbképzési programok	13.500	738.480.000	9.231.000,00	21.500	1.076.950.000	13.461.875,00
4. Vállalkozások fejlesztése	16.500	1.467.360.000	18.342.000,00	24.000	2.139.900.000	26.748.750,00
5. Hátrányos helyzetű csoportok segítése		160.000.000	2.000.000,00	3.000	200.000.000	2.500.000,00
6. Közmunkák	4.000	184.560.000	2.307.000,00	5.000	269.150.000	3.364.375,00
7. Magánkézben lévő foglalkoztatási ügynökségek		100.000.000	1.250.000,00		100.000.000	1.250.000,00
8. Összesen	113.500	2.500.000.000	31.250.000,00	168.500	3.600.000.000	45.000.000,00

Felhasznált irodalom:

1. Pravci razvoja teorije i prakse obrazovanja odraslih, 1991. (zbornik radova)
2. Nacionalni akcioni plan zapošljavanja, 2005. (Ministarstvo rad, zapošljavanje i socijalne politike)
3. Strategiju razvoja obrazovanja odraslih u Republici Srbiji, 2006. Vlada Republike Srbije